

Ruim 25 miljoen euro heeft de Franse organisatie Terre de Liens opgehaald aan leningen en beleggingen van burgers om grond vrij te kopen voor biologische en streekgebonden landbouw. Aanjager en inspirator van Terre de Liens is Sjoerd Wartena. Op de jaarlijkse winterconferentie van de BD-vereniging in Dronten vertelde hij over hun aanpak. TEKST MARIA VAN BOXTEL

Foto Terre de Liens

Franse landbouwgrond succesvol vrijgekocht door burgers

Sjoerd Wartena emigreerde in de jaren '70 naar Frankrijk, om te starten met een geitenboerderij. "Mijn vader dacht dat ik wel snel met hangende pootjes terug zou komen, maar dat is niet gebeurd." De geiten kwamen er, maar wat hij vooral meemaakte was het einde van een beschaving. "Mijn Franse burens hebben ons het vak geleerd. Zij wisten alles, van de grond, van de planten, wanneer te hooien. In het begin deed ik niks zonder fiat van mijn buurman." Sjoerd praat bewonderend over de zorg voor de grond en de verbinding met de streek van zijn oude burens. "Dat moest doorgegeven worden. Alleen: voor jonge boeren werd het steeds lastiger. Hoe haal je voldoende rendement van dure grond, als je in de stad veel meer

kan verdienen? Het Franse platteland loopt leeg." Nadat Sjoerd opvolgers had gevonden voor zijn bedrijf en enkele bedrijven in het dorp, besloot hij de vraag groter op te pakken. "Jarenlang trok ik op met de reguliere landbouworganisaties en de politiek. Dat gaf veel frustratie. Je moet het zelf doen. Wat gaan we doen om jonge mensen de weg terug naar het land te bieden?"

Burgers dragen grondaankoop

Ook in Frankrijk bestaan kleinschalige en losse initiatieven om grond voor boeren vrij te kopen. Knelpunten die zulke initiatieve bemoeilijken zijn het behoud van een levendige groep beleggers na de pioniersfase, het vinden van nieuwe beleggers en de strenge eisen

aan publieke aandelenuitgifte. De doorbraak kwam toen de initiatiefnemers van Terre de Liens de rechtsvorm 'Société en commandite par actions' (SCA) ontdekten: een bedrijfsvorm waarmee publieke aandelen uitgegeven kunnen worden voor een gezamenlijk goed doel. Terre de Liens is in 2003 als vereniging opgericht en vormde in 2006 een investeringsmaatschappij. In 2007 volgde de goedkeuring om beleggers te werven. Sterk punt blijkt de ontstaansgeschiedenis met allerlei betrokken plattelandsorganisaties en actieve burgers, waaronder de BD-beweging. En de scheiding tussen het bedrijf dat de gronden beheert en het beleggingsfonds. Sjoerd Wartena: "Het heeft een enorme vaart genomen. We hebben als duidelijk doel om

'Wat gaan we doen om jonge mensen de weg terug naar het land te bieden?'

Wordt vervolgd

bedrijfscontinuïteit
in de biologische
landbouw

deel 1

grond en boerderijen te kopen, te verpachten en zo over te dragen aan nieuwe boeren. We willen de streek leefbaar houden. Dus verpachten we alleen aan biologische boeren of duurzame boeren met een verbinding met de maatschappij en de streek. We laten de boeren in hun eigen omgeving circa vijftig procent van de benodigde gelden ophalen, dat garandeert de band met de regio." Met zo'n 25 miljoen euro in beheer zijn ruim tachtig boerderijen op meer dan tweeduizend hectare in beheer. "Daar werken driehonderd mensen, per zeven hectare werkt bij ons weer iemand." Dat brengt het leven terug op het platteland. "We zijn nog klein in areaal, maar toch een debatpartij als een regio het platteland leefbaar en werkbaar wil houden." Naast uitgebreide samenwerking met de regionale overheden, blijkt Terre de Liens ook voor de landelijke politiek een gesprekspartner. "Er is voor de overheid een duidelijk aanspreekpunt." Met een nieuwe stichting wil Terre de Liens in de toekomst ook schenkingen en legaten, zoals boerderijen met grond, kunnen ontvangen en beheren.

Groen beleggen nodig

Essentiële voorwaarde voor succes blijkt het belastingvoordeel dat beleggers met hun inleg bij Terre de Liens krijgen. "Belastingvoordeel voor groene vormen van beleggen moet je blijven bevechten. Je geld vastleggen in een groene belegging voor vijf jaar geeft in Frankrijk een belastingvoordeel van 25 procent, tot een maximumbedrag uiteraard. Onze zesduizend beleggers leggen gemiddeld € 3000 in, maar grotere bedragen komen ook voor. Juist van de meer vermogende beleggers, omdat er ook een korting van 75 procent op het toptarief van de vermogensbelasting zit bij groen of ethisch beleggen." Terre de Liens keert geen rendement uit, maar wel inflatiecorrectie als een belegger eruit wil stappen. "Onze beleggers

vinden dat prima, ze zien ons als een goed doel. Toen de belastingvoordelen voor groen beleggen onlangs verslechterden, legde tachtig procent van de mensen die hadden toegezegd te beleggen alsnog in. In Frankrijk hebben veel mensen nog een band met het platteland." Om de potentiële stoppers te kunnen uitbetalen, houdt de organisatie een kwart van de inleg in kas.

Ook in Nederland en België?

Sjoerd Wartena deed voor Terre de Liens inspiratie op in het buitenland. "Zoals het Engelse Land Heritage, dat gronden aan BD boeren verpacht. Of het Triodos Groenfonds, dat met Biogron ook landbouwgronden als belegging kocht en verpachtte aan boeren. Biogron is inmiddels gestopt, omdat het onvoldoende rendement voor de belegger opleverde. Bovendien is bankieren iets anders dan gronden beheren." Bij Terre de Liens is daarom ook de ethische bank la Nef betrokken, maar vooral voor de administratieve afhandeling van de beleggingen. "De koers van de organisatie bepalen we zelf." Nederlandse organisaties als BD-grondbeheer ontvangen geen leningen of beleggingen, maar alleen donaties en schenkgeld. Jan Diek van Mansvelt is voorzitter van BD grondbeheer: "Wij kiezen ervoor om geen gebouwen aan te kopen, maar wel de ondergrond onder de gebouwen. Zo kunnen we beter garanderen dat de grond biologisch-dynamisch in gebruik blijft: duurzaam in ontwikkeling en mensvriendelijk." Een andere Nederlandse organisatie die gronden vrijkoopt, Loverendale, werkt naast donaties wel met grotere leningen. Frank Loef, bestuurslid van Loverendale, verkende al de mogelijkheid om ook beleggingen van meerdere burgers te innen. "De hoge eisen aan een beleggingsfonds maken dat wel lastig," concludeerde hij. De Vlamingen zijn met hun initiatief Land in Zicht wel van plan een beleggingsfonds te starten. Geert Iserbyt, Landwijzer: "We willen jonge, nieuwe initiatiefnemers een plek bieden." ■

Maria van Boxtel is partner in Land & Co en oud-bestuurslid van de Vereniging voor Biologisch-Dynamische Landbouw en Voeding.

Een beschrijving van de werkwijze van Terre de Liens (Engels) is te downloaden van www.landco.nl bij bedrijfscontinuïteit. Zie ook: www.terredeliens.org, www.bdgrondbeheer.nl, www.loverendale.nl www.land-in-zicht.be.

JONGEREN STAAN KLAAR

Op de BD-Winterconferentie wisselden boeren en tuinders ervaringen uit over opvolging en bedrijfscontinuïteit. Zoals Max van Tilburg, die 's ochtends

Max van Tilburg (midden) tijdens de conferentie op 16 maart in Dronten

zijn ervaringen deelde in het forum van boeren en tuinders die in verschillende fasen van bedrijfs-overdracht zaten. Zowel zijn zoons als enkele oud-stagiaires hielp hij bij de zoektocht naar een nieuw bedrijf, soms ook financieel. "Ik vind het heel leuk om te doen. Ik wil wel meer eigenwijze boeren, die werken met respect voor de grond." Ook jonge ondernemers staan te trappelen om voor zichzelf te beginnen. Zoals Annette Harberink, die een nieuw bedrijf opstart in samenwerking met de Stichting IJsellandschap. "Het moment dat ik wist dat ik dit kon, was toen ik me realiseerde dat er nog andere mogelijkheden waren dan in maatschap te gaan op een bestaand bedrijf of bij de agrarische bedrijfsverzorging te gaan werken. Ik kan met pacht ook iets heel nieuws starten. Dat durf ik nu aan."